

forskellige former, og der vil ofte være tale om, at styreformen kan bevæge sig væk fra den demokratiske styreform og over i en mere og mere autoritær retning.

Endelig er der den teokratiske politiske styreform, som udgår fra en idé om, at magten i samfundet er underlagt gud (at det er gud, der bestemmer). Eftersom gud ikke er fysisk til stede her på jorden, så vil det ofte være sådan, at man har et religiøst råd, som sørger for, at samfundet følger de guddommelige anvisninger. Iran er et eksempel på et teokrati. Her er præsterådet den øverste politiske magt og kan træffe beslutninger ud fra deres tolkning af de hellige skrifter uden hensyntagen til den enkelte borgers rettigheder.

3.2. Hvem er de politiske partier, og hvad mener de?

De politiske partier udgør ryggraden i vores demokrati. Det er dem og kandidaterne fra disse partier, som vi stemmer på ved valgene, og som er repræsenteret i Folketinget og er med i regeringen.

Hvor mange partier der er i Folketinget, afgøres på valgdagen. Ved valget den 1. november 2022 blev der valgt politikere ind i Folketinget fra 12 partier fra Danmark samt fire repræsentanter fra partier fra Grønland og Færøerne. Der er fire såkaldte nordatlantiske mandater i Folketinget fra henholdsvis Grønland og Færøerne, og det hænger sammen med, at de to områder er en samlet del af det danske rigsfællesskab, hvorfor de skal have plads i Folketinget.

3.2.1. Partiernes politik – værdi- og fordelingspolitik

Når vi skal danne os et overblik over, hvad de forskellige partier mener, så kan vi opdele deres holdninger i det, vi kalder fordelingspolitik og værdipolitik.

Fordelingspolitik handler om, hvor stor omfordeling der skal være i samfundet, altså spørgsmål om, hvor meget vi skal betale i skat, og hvor mange af skattekroneerne der skal gå til fælles velfærdsgoder – såsom hospitaler og skoler – og til dem, der ikke har et arbejde og derfor ikke kan forsørge sig selv.

Politikerne kan befinde sig enten til højre (højreorienterede) på den såkaldte fordelingspolitiske akse i det, vi kalder *blå blok*, og mene, at der skal være en lav grad af omfordeling, fordi de har tillid til, at individet godt kan klare sig selv. Eller politikerne kan være til venstre (venstreorienterede) på den fordelingspolitiske akse i den såkaldte *røde blok* og dermed være fortalere for en høj grad af omfordeling, fordi de vægter solidaritet højt.

Endelig kan politikerne befinde sig omkring midten af den fordelingspolitiske akse, hvor de på den ene side søger at balancere hensynet til det enkelte indi-

Fordelingspolitik handler om, hvor stor omfordeling af penge (gennem skatter og afgifter) der skal være i samfundet.

Tekstboks 3.3.

Partier i Folketinget

RØD BLOK

- Alternativet (ALT)
- Enhedslisten (EL)
- Socialistisk Folkeparti (SF)
- Socialdemokratiet (S)

MIDTEN

- Radikale Venstre (RV)
- Moderaterne (M)

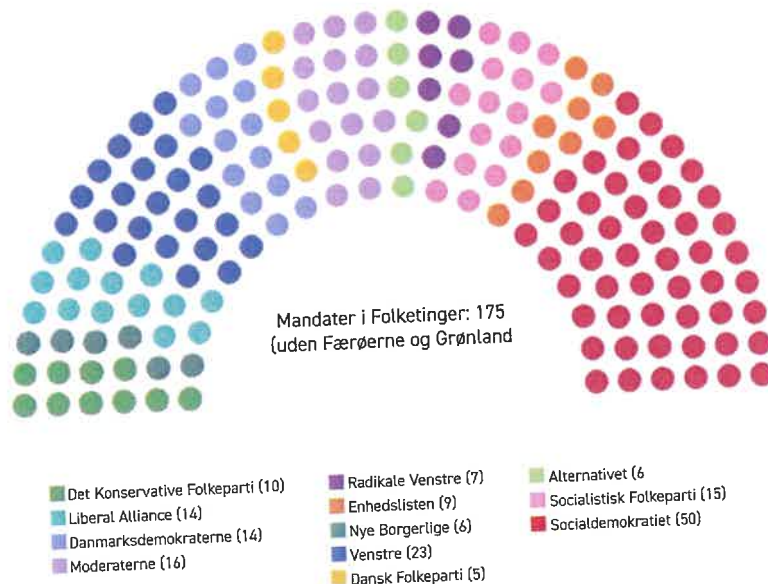
BLÅ BLOK

- Det Konservative Folkeparti (KF)
- Venstre (V)
- Liberal Alliance (LA)
- Dansk Folkeparti (DF)
- Danmarksdemokraterne (DD)

DE NORDATLANTISKE MANDATER

- Inuit Ataqatigiit (IA)
- Siumut (SIU)
- Sambandsflokkurin (SP)
- Javnaðarflokkurin (JF)

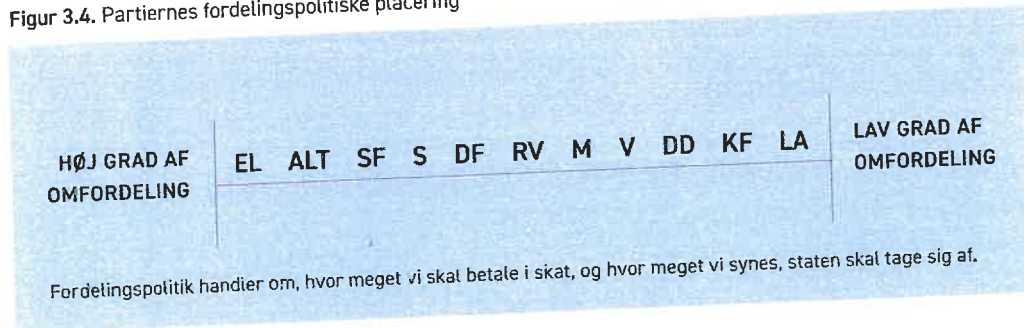
Figur 3.3. Fordelingen af mandater i Folketinget efter valget i 2022

Siden folketingsvalget i 2022 er en stor håndfuld politikere enten gået over til andre partier, blevet løsgængere (folketingsmedlemmer, der ikke tilhører et parti) eller trådt ud af Folketinget.

Kilder: danmarks-historien.dk

Figur 3.4. Partiernes fordelingspolitiske placering

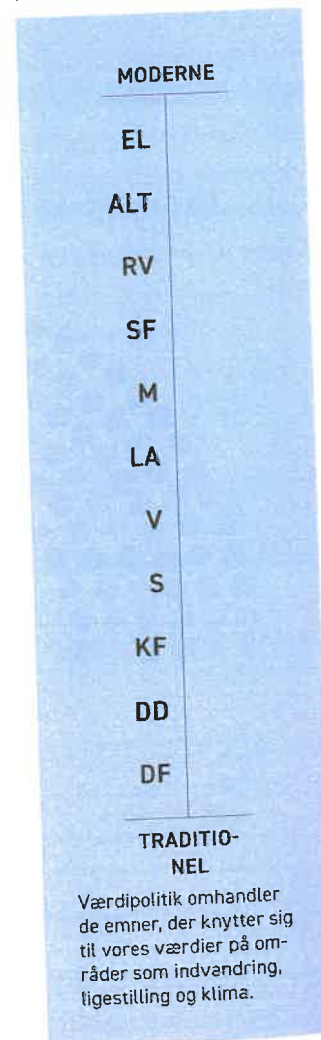
vids personlige frihed og ansvar og på den anden side fællesskabets ansvar for at sikre, at så mange som muligt har lige chancer for at klare sig godt i samfundet. Vi kan se i figur 3.4, hvordan de forskellige partier placerer sig fordelingspolitisk i forhold til hinanden.

Værdipolitik handler om, hvorvidt man har traditionelle eller moderne værdier.

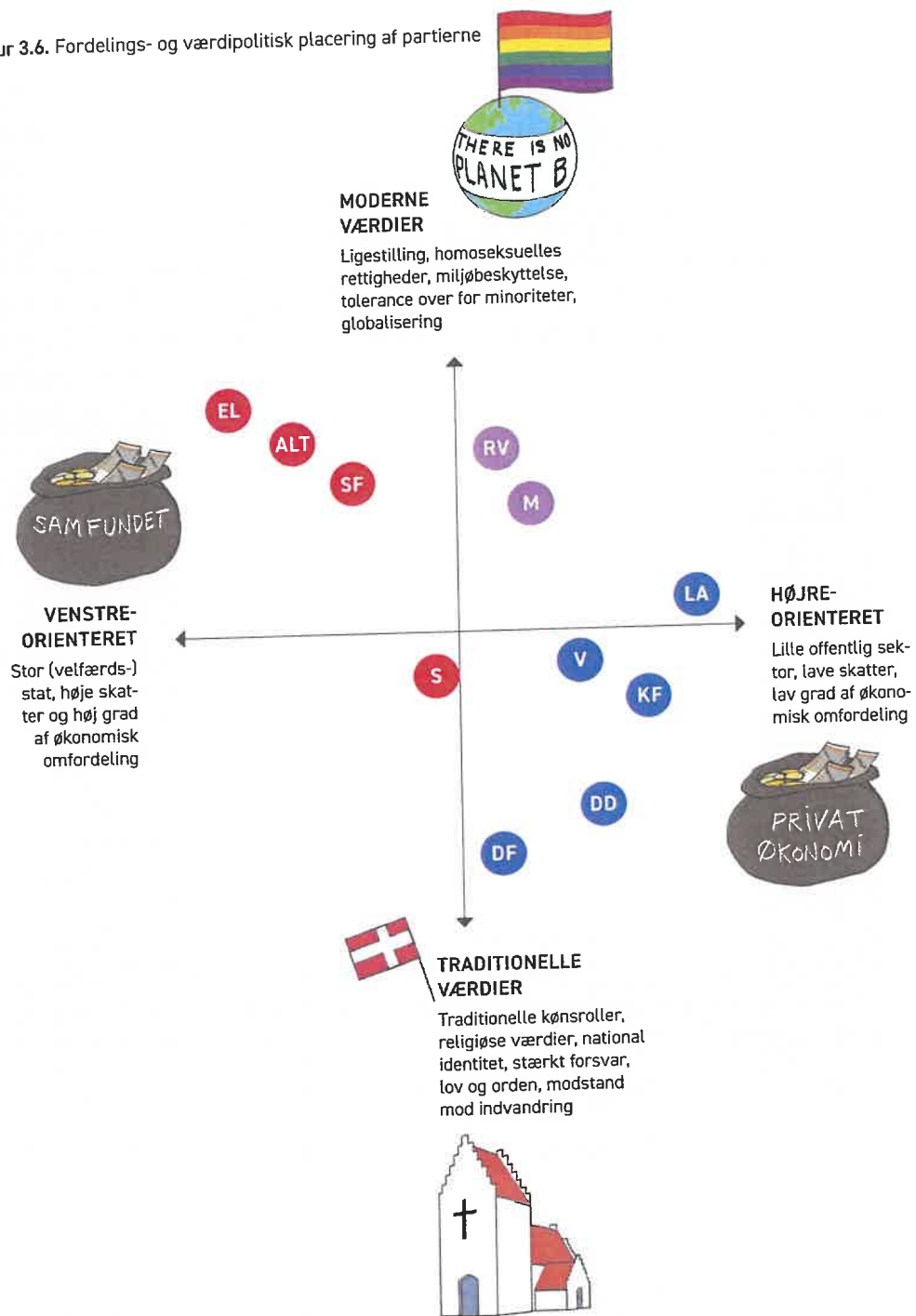
Værdipolitik handler derimod om, hvordan vi forholder os til de områder inden for politik, der er mere præget af værdier end omfordeling – det kan for eksempel være emner som klima, ligestilling mellem kønnene, kriminalitet og straf og indvandring.

På den værdipolitiske linje kan partierne enten være *moderne* og have stort fokus på bæredygtighed, arbejde aktivt for ligestilling og være fortalere for en lempelig indvandrerpolitik. Eller de kan være *traditionelle* og fortalere for et knap så stort fokus på klimaet, have større fokus på traditionelle kønsroller, et ønske om en stram indvandrerpolitik og en tydelig national identitetspolitik. Som vi så det med fordelingspolitik, så kan partierne på den værdipolitiske akse også placere sig omkring midten. Vi kan se i figur 3.5, hvordan de forskellige partier placerer sig værdipolitisk i forhold til hinanden.

Figur 3.5. Partiernes værdipolitiske placering

Figur 3.6. Fordelings- og værdipolitisk placering af partierne

Partierne er vanskelige at placere, da de løbende ændrer holdning til politiske emner eller indgår i politiske alliancer for at opnå større indflydelse, hvilket gør, at de lader sig trække enten i en mere venstre- eller højreorienteret retning eller mod en mere moderne eller traditionel politik.

Figur 3.7. Rød og blå bloks holdninger til fordelings- og værdipolitik

	Rød blok Radikale Venstre Socialdemokratiet SF Enhedslisten Alternativet	Blå blok Venstre Moderaterne De Konservative Nye Borgerlige Liberal Alliance Dansk Folkeparti Danmarksdemokraterne
Fordelingspolitik <ul style="list-style-type: none"> Hvor meget skal vi betale i skat? Hvor meget skal omfordeles (overføres fra dem, der arbejder, til dem, der ikke arbejder)? Hvor mange velfærdsgoder (hospital, læge, uddannelse) skal borgerne have? 	<p>Partierne i rød blok mener, at der skal være en stor offentlig sektor og en høj grad af omfordeling.</p> <p>De, der arbejder og tjener penge, betaler skat, og den skat finansierer (betaler for) de velfærdsgoder, som alle får del i i form af gratis lægehjælp, uddannelse, eller hvis man bliver arbejdsløs og får brug for understøttelse.</p> <p>Jo længere mod venstre ende af skalaen et parti ligger, desto flere ting mener partiet, at staten skal tage sig af.</p>	<p>Blå blok går ind for en lille offentlig sektor og lave skatter. Partierne her mener, at borgerne selv bedst kan forvalte deres penge, og at man bør beholde så meget som muligt af de penge, man selv har tjent.</p>
Værdipolitik <ul style="list-style-type: none"> Hvor stram skal vores indvandrerpolitik være? Hvor aktivt skal vi sætte ind over for klimakrisen? Hvor tolerante er vi over for LGBTQ+-grupper? Hvor høj skal straffene være ved kriminalitet? 	<p>De fleste partier i rød blok fører en moderne værdipolitik. Partierne går ind for:</p> <ul style="list-style-type: none"> en human indvandrerpolitik med fokus på integration en ambitiøs klimapolitik med høj grad af statslig indblanding tolerance over for LGBTQ+-personer et større fokus på resocialisering (at lære at blive en lovlydig borger i samfundet) end høje straffe ved lovovertrædelser. <p><i>Vi placerer Socialdemokratiet i rød blok, primært fordi deres fordelingspolitik er rød – siden midt-2010'erne er partiet blevet mere traditionelt, når det kommer til værdipolitikken (for eksempel indvandrerpolitikken).</i></p> <p><i>Radikale Venstre placeres ofte i rød blok, og det skyldes, at partiet er meget enige med de øvrige partier i rød blok på de fleste af de værdipolitiske emner. Fordelingspolitisk er de dog mere "blå" i det, og ofte enige med blå blok i for eksempel reducere af skatter og ønsket om reducere af offentlige udgifter (dog ikke i uddannelse).</i></p>	<p>Partierne i blå blok fører en traditionel værdipolitik. Partierne går ind for:</p> <ul style="list-style-type: none"> en stram indvandrerpolitik markedsløsninger i forhold til at skabe bæredygtighed traditionelle kønsroller (mens andre mener, individets frihed bør være i centrum – og at staten for eksempel ikke skal blande sig i barselsregler med henblik på at skabe øget ligestilling) høje straffe ved lovovertrædelser <p><i>DF placeres ofte i blå blok, og det skyldes, at partiet er meget enige med de øvrige partier i blå blok på de værdipolitiske emner. Fordelingspolitisk er de dog ofte mere "røde" i det, og ofte enige med især Socialdemokratiet og SF fra rød blok i forhold til for eksempel at øge de offentlige udgifter til sundheds- og ældrepleje, samt at skattereformer ikke må være for ulighedsskabende.</i></p>

3.2

I de
ma
imi
sig
sig
kra

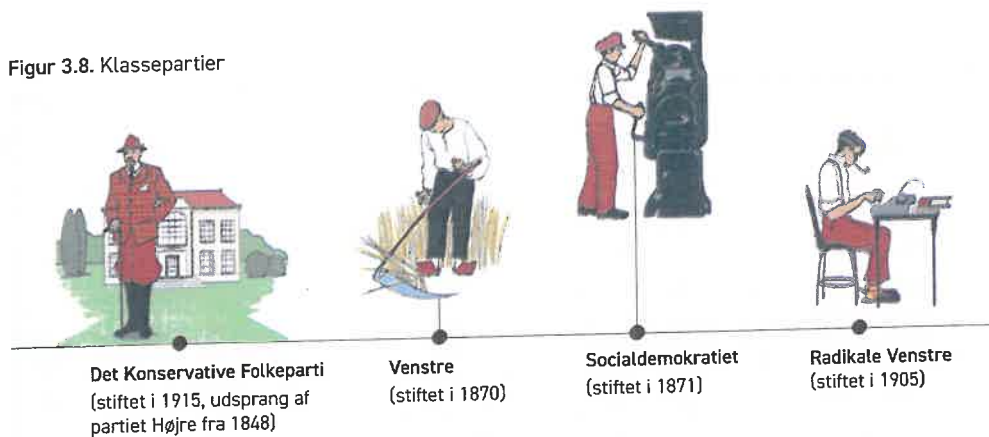
Figur

I den
et af
afspe
klass
Fra
mark:
og pa
dring
nye p:
Op
som v
dere v.

3.2.2. Partityper

I dag har vi vælgere ikke den allerstørste loyalitet over for de politiske partier – mange af os stemmer langt fra på de samme partier ved hvert valg. Sådan har det imidlertid ikke altid været, og forholdet mellem partierne og vælgerne har ændret sig drastisk over tid. Fra 1870erne, hvor politikerne for alvor begyndte at samle sig i partier, og frem til 1960erne var de fire store, gamle partier (Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Radikale Venstre) altdominerende.

Figur 3.8. Klassepartier

Klassepartierne udgjordes af de fire "gamle" partier, der repræsenterede hver sin klasse: Socialdemokratiet repræsenterede arbejderklassen, Venstre repræsenterede bønderne, Radikale Venstre repræsenterede de små husmænd og de intellektuelle i byerne, og Højre (senere Det Konservative Folkeparti) repræsenterede godsejere og arbejdsgiverne i byerne.

I denne periode var en meget stor del af befolkningen medlem af et af disse partier – og partiet, man var medlem af eller stemte på, afspejlede den sociale klasse, man tilhørte. Der var altså tale om **klassepartier**.

Fra 1960erne og frem til 1990erne ændrede det politiske billede sig markant; vælgerne var ikke længere i samme grad forankret i klasser, og partiernes medlemstal faldt drastisk i perioden. Den største ændring skete ved det, vi kalder *jordskredsvalget* i 1973, hvor en række nye partier kom ind i Folketinget.

Op gennem 1980erne og 1990erne udviklede der sig derfor en ny partitype, som vi kalder **catch all-partiet**. Denne partitype forsøger at appellere til en bredere vælgerskare ved at fokusere mindre på ideologi og i stedet på forskellige po-

Klassepartier er en partitype, der appellerer til den klasse, som vælgerne tilhører.

Catch all-parti er en partitype, der appellerer bredt til mange forskellige vælgertyper.

Markedsparti er en partitype, der fungerer som en virksomhed, og som ser vælgerne som kunder.

pulære mærkesager, som de håber kan få os vælgere til at stemme på dem. Catch all-partiet er fortsat fremtrædende i dag, men det er især det såkaldte **markedsparti**, som lyser kraftigt op i disse år. Markedspartiet er organiseret som en virksomhed, der fungerer på et marked, hvor vælgerne bliver til kunder, som politikerne skal sælge deres politik til.

3.3. dan

De p
gøren
Der
ket) o
ten h
Kig;
vi se,
de øn:
hereft
der hv
valtni
samar
I det fi
samm

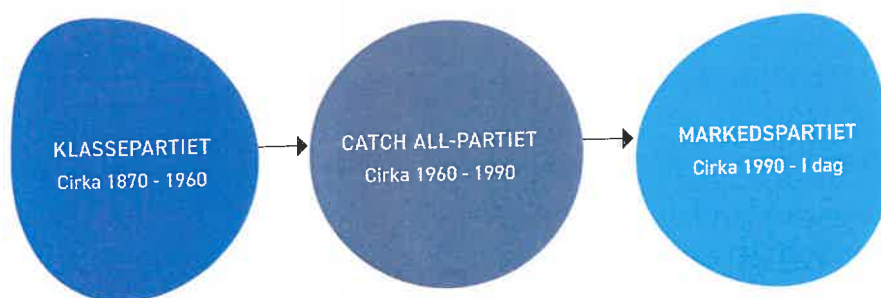
Figur 3.9. Partiernes medlemstal, 1970-2021. I tusinder

Note: Tallene er hentet fra partiernes sekretariater. Nye Borgerliges tal afspejler ikke aktive partimedlemmer. Navngivne og anonyme kilder fortæller, at der i årevis har fundet en praksis sted, hvor medlemmer, der stopper med at betale kontingent, stadig tæller som medlemmer i partiets officielle tal.

Kilde: Samfundsrådgiver, Columbus, 2023.

Figur 3.10. De forskellige partityper, cirka 1870-2024

Kilde: Figuren er inspireret af en figur i Politikbogen, af J. S. Jensen og P. Brøndum, 2. udg. Columbus, 2020.